ABSOLV

TISSIMVS DE OCTO ORA-
tionis partium constructione li-
bellus, emendatus per Eras-
mum Roterodamū.

Item Gerardi Listrij de constructio-
nis octo figuris: Cui adheret
(ne quis desideret) Sul-
pitius.

VVynandus de Worde Londini ex-
cudebat, Anno. M.D.XXXIII.

IOANNES COLETVS DECA-
nus Sancti Pauli, Guilelmo Lilio, ad di-
uum Paulum ludi ma-
gistratori pri-
mario.

MAud aliter mihi uideor affectus in nouam hanc scholam nostram Lili charissime, q̃ in unicum filium pater, in quem non solum gaudet uniuersam suam substantiã transfundere, uerum etiam sua uiscera, si liceat cupit impertiri. Nam ut huic est parum genuisse, nisi eundem diligenti educatione ad bonam frugem prouexerit, ita meo animo non satis est, quod ludum hunc instituí, hoc est genui, quodq; insumpto patrimonio uniuerso, uiuus etiam ac superstes solidam hæreditatem cessi, nisi modis omnibus dem operam, ut pijs moribus & bonis literis diligenter educatus ad maturam frugem adolescat. Proinde libellum hunc de constructione octo partiũ orationis ad te mitto, pusillum quidem, sed non pusillum utilitatis allaturum nostræ pubi, si diligenter abs te fuerit traditus. Scis tu præceptis breuitatem placere Flacco, cuius sententiam & ipse uehementer approbo. Porro si qua præterea erunt digna cognitu, tuarum partium erit, ut incidet, in prælegendis autoribus annotare.

Bene uale, domi nostræ.

M. D. XX.
III.

BRITISH MUSEUM

EKAS

ERASMVS ROTERODAMVS
Candidis lectoribus
Salutē dicit.

IPsa re comperio uerum esse, quod olim Græcorum prouerbio dictum est. Εὖρον ἄκαιρος οὐλὲν ἐχθραςλιαφέρει. Video passim exoriri, mei nominis, & quā ipse uelim studiosiores, qui libros mihi asserunt, quos aut nō scripsi, aut certe nō in hoc scripsi ut ederētur. Vetus hic nos studiosorū hominum, ut omnes animi affectus, chartis ceu fidis (ut ait Flaccus) sodalibus committant. Neq; protinus euulgari uelimus, quicquid cū amiculo cōgerrone uel stomachamur, uel nugamur. Aediderūt Epigrammata à me quidem scripta (non inficior) sed non in hoc scripta. Ea (sicuti conijcio) famulus suffuratus, typographis uendidit. Alius quispiam ex pauculis paginis, ijsq; deprauatissīe scriptis, uelut ex opere ædito, dictu mirū, quā multa citet & inculcet de ratione non scribendarū epistolarum. Et ut de ceteris minutioribus sileam, nuper hūc περὶ συντάξιος libellum mihi ueluti postliminio uindicarunt, primitus nullius æditū titulo. Quærebat Io. Coletus theologus inter Anglos eximius, nouæ schole suæ nouum de cōstructione libellum, qui simul & compēdio pueris commēdaretur & perspicuitate. Eū huius iussu scripserat Guilelmus Lilius uir utriusq; literaturæ haud uulgariter peritus

& mirus recte instituendæ pubis artifex. Absolutũ ab illo, mihi tradidit, imo obtrusit emendãdũ. Quid enim facerem, cum uir ille rogandi finem non faceret: tã amicus ut nefas esse duxerem, quicquam negare peccanti: tãtæ uero autoritatis, sic de me meritus, ut suo iure qd uis etiam imperare posset Erasmo. Quoniam autem sic emendaram, ut pleraq; mutarim: nam id mihi uidebam esse facilius: nec Lilius, ut est nimia quadam modestia præditus, passus est librum suo uulgari nomine: nec ego iudicaui mei cãdoris esse, usurpare mihi, ĩ quo quicquã esset alienum. Proinde magnopere sum interminatus, cuiusuis titulũ ascriberent, modo ne meum. Itaq; recusante utroq; libellus ἀνώνυμος prodijt. Coleti duntaxat præfatiuncula cõmendatus. Quem quidem libellum in præsẽtia nec laudaturus sum, ne cui uidear arrogãtior nec uituperaturus, ne parum candidus habear. Verum hæc præfari uisũ est, ne posthac quisquã ut meum amplectatur, quod ipse prefatiuncula mihi non assero. Plus satis erratorũ & in ijs quæ publicãtur a nobis: ut nemo alius ædat, quæ uel non scripsimus uel non emendauimus. Bene uale lector amice, Basileæ tertio calendas Augusti. M. D. XXV.

Nominati,

Nominatiuus ante uerbum.

OMne uerbū antecedit nominatiuus agentis ſeu patientis, eiuſdem numeri & perſonæ: ut

Ego doleo. Illi rident.
Tu gaudes. Nos fallimur.

Appendix prima.

Prima & ſecūda perſona ferme non explicantur, niſi diſcretionis aut emphaſis cauſa. Diſcretio, ut

Nos accuſauimus. Vos damnaſtis.

Emphaſis, ut

Tu audes iſta loqui.

Appendix ſecunda.

Aliquoties orationis pars nominatiui uice ponitur, ut

Dolet mihi quod res nō ceſſerint tibi ex ſententia.

Item uerbum infinitiuum, ut mentiri non eſt meum.

Appendix tertia.

Syllepſis.

Cum plures nominatiui ad idem uerbum referūtur, ad hunc fere modum efferuntur.

Pater & præceptor accerſunt te.
Ego & tu ſumus in tuto.
Tu & pater eſtis in periculo.
Ego ceteriq; cognati periclitamur.

Appendix quarta.

Quæ per ſe multitudinem ſignificant, aliquando numero diſcrepant, ut Pars abiere.

Exceptio prima.

Excipies impsonalia, quæ nullũ ante se casum hñt.
Fædet, piget, pœnitet, uiuitur, statur.

Item tanq̃ impersonalia, ut Lucescit, diescit, noctescit, uesperascit, diluxit, pluit, ningit, grandinat.

Quæ exponuntur per uerbum fit & est.

Item hec, fieri potest, ut fallar.
Fieri solet, fere fit. Male fit. Bene fit.
Nam in bene habet, suauditur res.

Exceptio. II.

Verba infiniti modi, pro nominatiuo accusatiuum habẽt, ut gaudeo patrem recte ualere, id est, gaudeo q̃ pater recte ualeat.

Vtrinq̃ nominatiuus.

Est. Videtur. Habetur. Vocatur.

Quædam utrinq̃ nominandi casum asciscunt, ut

Deus est summum bonum.
Hic nummus uidetur adulterinus.
Aristoteles habetur doctissimus.
Perpusilli uocantur nani.

Et nomina gestus.

Studes pronus.
Dormis supinus.
Incedis rectus.

Infinitum uarians.

Infinitum quoq̃ utrinq̃ nominatiuum habet, accedentibus uerbis optandi, ut

Petrus studet uideri diues.

Malim

Malim esse diues quàm haberi.

At quoties accusatiuus anteceßit, & sequatur necesse est, ut Malim me diuitem esse quàm haberi.

Quædam uarijs modis efferuntur, ut

Non licet Athenis esse probos. Et:

Non licet esse probis.

Lucanus.

Tutumq; putauit Iam bonus esse socer.

Non uacat esse ægrotum.

Non uacat esse ægroto.

Non uacat esse ægrotos.

Quamquam postremum hoc rarius est.

Genitiuus post uerbum.

Ordo. I.

SVm genitiuū postulat, quoties significat possessionem, ut hæc uestis est patris.

Aut ad aliquid pertinere, ut

Regum est tueri leges.

Prudentis est multa dissimulare.

Non est nostræ factionis.

Non est mearum uirium.

Non est huius loci atq; temporis.

APPENDIX.

Item hæc duo impersonalia. Interest & refert.

Non tam interest regis, quàm totius reipublicæ.

Refert omnium animaduerti in malos.

EXCEPTIO.

Hos tñ ablt̃os postulant mea, tua, sua, nostra, uestra.

Minus interest mea quam tua.

Nostra nihil refert.

Quibus interdum iungũtur & hi genitiui:

Vnius. Ipsius. Solius.

Et genitiui participiorum.

Non tua unius refert, sed nostra omnium.

Tua Ipsius refert.

Tua solius interest.

Mea refert de uita periclitantis.

APPENDIX.

Adduntur & hi genitiui: Tanti, quãti, quanticũq; tãtidẽ. Nam cætera huiusmodi addũtur per aduerbiũ.

Magni tua refert.

Minus mea refert, quam tua.

Maximopere refert.

Nihil interest.

Plurimum refert.

Aestimandi. Ordo. II.

Verba æstimandi genitiuis gaudent, ut

Parui ducitur probitas.

Plurimi fit pecunia.

Tanti eris alijs, quanti tibi fueris.

Maximi penditur nobilitas.

Nihili uel pro nihilo penditur.

Nihili uel pro nihilo habentur literæ.

Nauci, flocci, pili, huius non facio.

Assis

Aſſis non facio. Teruncij non facio.

Singulare eſt illud: Aequi, boni conſulo, id eſt, ĩ bonam accipio partem.

Vendendi. (do. III.

Vendo, reuẽdo, addico, diſtraho, diuẽdo, uenundo, uẽdo, proſto, æſtimo, indico, inſcribo. Liceor, licitor, licere. Loco, cõduco. Emo, coemo, redimo, mercor, cõmercor. Cõſtat, ualet. Hæc uerba hos dũtaxat gtõs exigunt. Tanti, quanti, tantidem, quantiuis, quantilibet, quanticunq;, pluris, & minoris, ſi nõ addãtur ſubſtantiua. Nam cætera precij uocabula uel in ablatiuo, uel per aduerbium apponuntur, ut

Minoris reuendes, quàm emeris.
Pluris conducis, quàm emi poterat.
Quanticunq; locabis, præſtitcrat uendidiſſe.
Hodie boues pluris licebant quàm homines.
Miror tantas ædes tam paruo inſcriptas.
Paulo, magno, nimio, minimo, plurimo, uili, duplo, dimidio reuendes.
Aſſe emi, tantidem tibi ſum traditurus.
Teruncio ſeu uitioſa nũce non emerim.
Nihilo conſtat.
Percare locauit equum.
Carius emitur oleum quam uinum.
Cariſſime conſtat, quod precibus emptum eſt.
Gratis locat ædes, at magno paſcit.

APPENDIX.

Quin

Quin & quibuslibet uerbũ, prætij nomen aut aduerbium apponitur ad hanc formam.

Magno pransi sumus, pluris cœnaturi.
Non minoris doceo, quàm talento.
Hic magno etiam tacet.
Nimio, minimo, paulo uiuitur Londini.
Care bibit. Sed carius cacat Bassus.
Nec salutat gratis.

Accusandi. Ordo. IIII.

Verba accusandi, damnãdi, absoluendi, & consimilia genitiuum asciscũt, qui crimen significet, ut Accersitus est capitis.

Detulit fratrem læsæ maiestatis.
Postulatus est repetundarum, siue de repetundis.
Accusauit male gestæ rei, male obitæ legationis.
Egit cum nouerca iniuriarum.
Condemnatus est peculatus.
Reum egit parricidij.
Damnauit incestus.
Hic furti se alligat.
Criminatus est adulterij, cum plagij teneretur.
Arguit te mendacij. Reuicit periurij.
Incusat negligentiæ.
Appellatus est ueneficij.
Insimulas herum auaritiæ.
Sugillas parsimoniæ.
Notas libidinis seu de libidine.

Infamat

CVM GENITIVO.

Infamas inscitiæ. Traducis luxuriæ.
Suspectum habes perfidiæ, siue de perfidia.
Taxas ambitionis. Calumniaris maleficij.
Admonuit me errati. Commonuit te promissi.
Commone fecit te debiti.

Singulare est.

Expostulauit mecum de non missis ad se literis.

APPENDIX.

Si non fuerit proprium criminis nomen, apponitur ablatiuus addita fere præpositione. Vtrum ambitus ac cæsæ, an sacrilegij, an utroq;, siue de utroq;? De pluribus simul accusaris.

Miseret. &c. Ordo. V.

Miseret, miseresci me tui.
Piget te laboris. Multos uitæ tædet.
Non te uanitatis pudet.
Nostri nosmet pœnitet.

Hæc genitiuũ habent cum accusatiuo, nisi dicamus.

Puditum est consilij.
Misertum est uirginis.
Pertæsum est coniugij.

APPENDIX.

Sed impersonalibus loco gti, põt addi uerbũ infinitũ.

Tædet me uitæ. Tædet me uiuere.
Piget militiæ. Piget militare.

Variantia quædam. Ordo. VI.

Hæc uariam habent constructionem.

Misereor

Miſereor tui uel tibi.

Meminit tui uel de te, id eſt, mentionem fecit.

Memini pro recordor, plerūq; actō iungitur.

Obliuiſcor, recordor, reminiſcor, recolo tui,

Venit ī mētē eius diei, id eſt, recordor. (uel te

Vel, uenit in mentem ille dies.

Potius eſt rerum, id eſt, uicit.

Et potius eſt amica, id eſt, aſſecutus eſt.

Eget tui uel te. *Indiget auxilij uel auxilio.*

Significantia aliqd fieri in loco. Ordo. VII.

Omne uerbū admittit gtūm propriȷ noīs, ſignificātem locum in quo fit actio: Vixit Romæ. Studuit Oxoniæ. Natus eſt Londini. Pro proprijs uſurpātur hæc appellatiua: Humi, domi, militiæ, belli. Iacet humi.

Domi belliq; ſimul uiximus.

Domi meæ, noſtræ, tuæ, ſuæ, ueſtræ, alienæ.

Nec alia admittit adiectiua: nā domi paternæ, non recte dicitur, ſed ī domo paterna. Ruri in datiuo, ſiue rure in ablto uerbis ijſdem adiūgitur: Ruri educatus eſt.

Exceptio.

Si tamē fuerīt pluralis dūtaxat numeri, aut tertiæ declinationis, in ablatiuo ponūtur, ut Nupſit Athenis, Militauit Carthaginæ. Infrequens eſt his addere præpoſitionem. Cū eſſem in Mediolano: quæ ſemper additur nominibus locorū maiorum & appellatiuis: Cum eſſem in Italia. Cum agerem in ſuburbano.

Datiuus poſt uerbum. Ordo. I.

Quod

QVoduis uerbum acquisitiue positum, exigit, datiuum, ut non omnibus dormio.

Huic habeo non tibi.

Mihi istic nec seritur nec metitur.

Mihi peccat si quid peccat.

Omnibus sapit, sibi uni non sapit.

Acquisitiua. Ordo. II.

Præcipue tamen huius ordinis sunt, quæ commodū aut incommodum significant, ut do mutuo seu mutuum Do cōmodato. Mutuo. Fœnero, Largior, cōfero tibi, & cōfero in te. Præstare pro dare & pro exhibere, ut Præstare fidem, præstare pacta. Dono tibi hoc munus, & dono te hoc munere. Impartiā tibi fortunas meas, & impartiā te fortunis meis. Aspersit tibi labē, & aspersit te labe. Instrauit equo penulā. & īstrauit equī penula. Debet tibi uitam. Suā eruditionē tibi acceptam fert. Satisfacio, soluo. Resoluo, rescribo, remumero, numero p soluo. Remetior, pēdo, repēdo, refero, repono pro reddo. Respōdeo pro satisfacio. Nunquā tuis meritis est respōsurus. Cōmodo pro prosum. Incōmodo pro noceo. Non potest mihi nec cōmodare nec incommodare. Opitulor, prosum auxilior, suppedito p subministro, suggero. Succurro, subuenio, adminiculor, patrocinor, suffragor, adsū, faueo, bñ uolo, bñ cupio. Medeor tibi, & medebor tuo dolori. Medicor te, uel tibi Cōducit, confert tibi, id est utile est. Conducit huic rei siue conducit ad hanc rem. Consulo tibi, do consilium.

Consule

Cõſule rebus tuis, id eſt, proſpice. Cõſulis me, id eſt, cõſiliũ a me petis. Sibi canit. Metuo, timeo, formido tibi, id eſt, ſum ſolicitus pro te. Metuo te, id eſt, timeo ne mihi noceas. Cõiũgitur uterq; caſus: Omnia tibi timeo quæ ſolent puſillis accidere.

Imperandi & nunciandi. Ordo. III.

Ad hæc, quæ imperãdi & nunciandi ſignificationẽ hãt. Iubeo te abire. Iubeo tibi ut abeas. Impero, præcipio, præco. Vt Iudicibus præire conatur, præſcribere leges uictis. Dicta mihi iuſiurandũ. Edico tibi miles, ĩpero, mãdo, cõmitto. Delegauit mihi ſuam uicem. Indixit mihi bellum. Deſigna, conſtitue, præſtitua, condicito præfige mihi diẽ ac locũ. Tẽpero tibi & te, id eſt, rego Moderatur animo iræ, & moderatur principem.

Nunciandi.

Dico tibi, ſcribo tibi, & ad te Loquor, recẽſeo, narro, expono, explano, explico, aperio, ĩdico, demonſtro, commonſtro. Refero, id eſt, narro. Retulit ad ſenatũ, id eſt, propoſuit in ſenatu.

Obſequij & repugnãtiæ. Ordo. IIII.

Quæ ad obſequium ſiue repugnantiam pertinent. Morigeror, morẽ gero, obſequor, obſecũdo, obſeruio. Seruire tẽpori. Inſeruit ſuis cõmodis. Subſeruio ſuparaſitor, ancillor, aſſentor, adulor, palpor, obedio, milito, pareo. Auſculto tibi, id ẽ, obedio. Auſculto te, id ẽ, audio. Audiẽs dicto. Obtẽpo, cedo, cõcedo. Conſentio tibi, ſiue tecum, Aſſentio ſiue aſſentior tibi. Diſſentio

tibi

tibi ſiue abs te. Subſcribo tuo iudicio. Suffragor, aſtipulor, accedo tibi ſiue tuæ ſententiæ idē, approbo. Hoc acceßit meis malis, ſiue ad mea mala, id eſt, additū eſt. Accedit huc, accedit his, & accedit ad hæc. Conuenit mihi tecum. Conſtat hoc nobis, ſiue inter nos.

Repugnantiæ.

Refragor, obſto, obſiſto, obſtrepo, reſiſto, repugno, reluctor, reclamo, officio, occurro. Obuiam eo, obuiam factus eſt mihi. Aduerſor. Diſſideo tibi ſiue tecum. Cō tendo tibi ſiue tecum. Hoc abs te contendo, id eſt, uehemēter peto. Certat illi ſiue cum illo. Noli pugnare duobus, græce magis quam latine dixit Catullus, pro cum duobus.

Relatiua. Ordo. V.

Verba quæ relationem & reſpectum habent ad aliquid. Quæ huic eſt conūx, tibi nurus eſt. Platoni corpus eſt uox, id eſt, iuxta Platonis ſententiam. Ariſtoteli ſpongiæ ſentiunt.

Relatiua per compoſitionem.

Huiuſmodi ferme ſunt compoſita cum his præpoſitionibus. præ. ad. con. ſub. ante. poſt. ob. in. & inter.

Præ.

Ego meis preluxi maioribus. Præpollet omnibus. Prænitet. Præminet. Præſtat omnibus ſiue omnes. Præcellit omnibus uel omnes. Præbibit mihi. Præcipuit illi. Præco p uinco, præcedo, præcurro, præuerto, præuenio accuſatiuum exigunt.

Ad

Ad.

Admolitus est illi manū. Admoueo. Accubuit, assedit mihi. Adiacet Aegypto. Aduolutus est genibus. Affulsit mihi spes. Arrisit matri. Acclamabāt dicenti. Appressit pectori codicem. Adegit gladium pectori. Affigo, adhæreo, adhæresci, adlubescit.

Con.

Cōuixit nobis. Commigrauit huic uicinæ. Cōmori tibi cupio, siue tecum. Colludo tibi, uel tecum.

Sub.

Subiacent fortunæ, succedo, subijcio, subest. Subolet patri.

Ante.

Antestat, antepono, antefero te omnibus. Antecedit: anteuertit, antecellit omnibus, uel omnes. Anteeo te, non tibi.

Post.

Posthabeo, postpono famam pecuniæ.

Ob.

Obgannit nobis, occinit, obturbat. Oppono, obijcio, oppedo, obmurmuro.

In.

Indormi saxis. Inuigilas chartis. Immoraris, immoreris, insudas studijs. Insides saxo. Illudo tibi. Insulto. Inniteris arundini. Nitor quoq; simplex. Nititur suis uiribus. Imminet capiti. Impendet omnibus periculum. Incessit mihi cupiditas. Inest illi uel in illo.

Incidit

Incidit mihi lis cum nebulone.

Inter.

Intermiſcet uera falſis, Interſerit, interiecit. Interfuit conuiuio, interuenit colloquio.

Contingentiæ.

Contigit mihi, accidit, euenit, uſu uenit, obtigit, ceſſit, ſucceſſit, obuenit, uertit, cecidit.

Confidendi.

Fido, confido, credo. Fidem habeo. Fidem facio. Fidem do. Polliceor, ſpondeo, nubo. Itē hæc, liquet, uacat placet, diſplicet, dolet licet, ſuccenſeo, indignor, mīnor.

Datiui aduerbiales. Appendix.

Adduntur & ij datiui aduerbiales. Tēpori ſurgedū. Veſperi uenit. Luci occidit hominem.

Verbis aliquoties datiuus feſtiuitatis, id eſt, iucunditatis gratia adiungitur. Suo ſibi hūc iugulo gladio.

Gemini datiui.

Eſt pro habeo. Eſt tibi mater. Non eſt tibi quod agas. Et intercedit mihi cum illo familiaritas.

Nonnunquam geminos habet datiuos.

Non ſit tibi curæ. Item hæc.

An id ſibi ſtudio habet? Hoc ut tibi laudi ducis?

Spera tibi laudi fore, quod mihi ratio uertis?

Dedit mihi ueſtem pignori, dono mutuo.

Dedit mihi pecuniam fœnori.

Accuſatiuus poſt uerbū. Ordo. I.

Verba tranſitiua cuiuſcunq; generis, exigunt ac-

cusatiuum significantem id quod patitur, ut

Saluto patrem. Numeras arenam.

Bibis uinum. Loqueris mendacium.

Osculatur uxorem.

Tædet, piget, pudet, pœnitet, miseret me tui,

Decet te. non decet senem.

Dedecet uirginem impudentia.

Antiqui dicebant, & decet tibi.

Duo accusatiui.

Sunt quæ geminum admittunt accusatiuum.

Docuit me literas. Docebo te istos mores.

Poposcit me mutuum.

Rogat, orat, flagitat, exorat te ueniam.

Postulo, oro, posco, flagito, peto abs te hanc rem,

frequentius quàm te, sine præpositione.

Exuo, induo, uestio, calceo, cingo, posteriorem, hoc est,

accusatiuum rei, sæpius mutant in ablatiuum.

Exuit se chlamydem siue chlamyde.

Accinxit se gladio.

Accusatiuus rei & personæ.

Quedam utrumuis admittunt, rei seu personæ.

Vicit te: & uicit litem.

Excusat se: & excusat ualetudinem.

Accusat se: & accusat tuam negligentiam.

Motus ad locum. Ordo. II.

Quæ significant motum ad locum aliquem, accusatiuum postulant nominis proprij, citra præpositionem.

Eo Romam. Redijt Athenas.
Nauigauit Carthaginem.
Item hæc, Confero me domum. Recipio me rus.

Nam appellatiuis, siue maiorum locorum uocabulis fere præpositio additur. Profectus est in Hispaniã. Reuersus est in prouinciam. Abijt in forum.

Spatium temporis.

Ordo. III.

Quibuslibet uerbis apponitur accusatiuus, significans spatium temporis.

Potauit totam noctem. Hic totum desedi diem.
Viginti annos natus est. Iam seculum te operimur.

APPENDIX.

Quanquam hic aliquoties in ablatiuum uertitur.
Commoratus est apud nos, tribus horis, seu tres horas

APPENDIX.

At quoties non spatium, sed species temporis significatur, ablatiuus tantum apponitur.

Nocte uigilas. Luce dormis.
Aestate domi desides. Hyeme nauigas.
Superioribus diebus ad te scripsi.
Anno proximo te uisam.

Significatur autem species, cum interrogatio fit per quando, ut Quando uenies? Hora tertia.

Spatium uero, cum fit interrogatio per quãdiu, ut Quandiu uigilasti? Duas horas.

Spatium loci. Ordo. IIII.

Quibuſdam & loci ſpatium, eodem modo apponitur
Iam mille paſſus proceſſerant.
Patet in longum quingenta ſtadia.
Latum cubitum.
Latum unguem.
Latum digitum, pedem hinc ne diſceſſeris.
Abeſt ab urbe ſeſquimiliarium.

Quanquam hic quoq; nõnũq; uertitur in ablatiuũ.
Abeſt à continenti quingentis paſſuum milibus.

Reciprocus accuſatiuus.

Ordo. V.

Quodlibet uerbum quantumuis intranſitiuum admittit accuſatiuũ nominis ſignificãtis eundẽ actum, ut
Quam hic uitam uiuitis? Endymionis ſomnũ dormit
Huius generis ſunt illa: Longum nauigauit iter.
Hunc ſcio mea ſolide ſolum gauiſurum gaudia.

Accuſatiuus per figuram.

Item illa, Reſipit, ſapit adustionem. Olet lucernã. hircum. Olet unguẽta. Spirat Italiam. Vox non ſonat hominem. Vineta crepat merã. Viuunt Bacchanalia. Viuit Cynicum.

Et quæ ponuntur aduerbiorum loco.

Furit indomitu. Dulce ſonat. Toruũ tuetur, id eſt, indomite, dulciter, toriũ.

Ablatiuus poſt uerbum.

Ordo. I.

Quoduis

CVM ACCVSATIVO.

Quoduis uerbū admittit ablatiuū ſignificantem qualecūq; inſtrumentū, aut modum actionis.

Exemplum inſtrumenti.

Petijt me ſaxo. Cecidit loris. Enecas odio. Refellis argumentis. Vincit ſapiētia. Cōciliauit humanitate multos. Concordia, res paruæ creſcūt: diſcordia, maximæ dilabuntur, id eſt, per diſcordiam.

Exemplum modi.

Mira celeritate rem peregit.
Summa eloquentia cauſam egit.

Hic tamen aliquoties apponitur præpoſitio, cum.
Summa cum humanitate tractauit hominem.

Nam inſtrumentis apponitur, non enim recte dicitur. Scribit cum calamo.

APPENDIX.

His finitima ſunt quæ ad ſynecdochem pertinent. Aegrotat animo magis quam corpore. Diſcruciatur animo. Candet dentibus. Rubet capillis, id eſt, ſecundum animum, corpus, capillos. Poete dicunt per accuſatiuum. Languet animum. Rubet faciem. Canet capillos.

Comparatiua. Ordo. II.

Quæuim obtinent comparationis, admittunt ablatiuum ſignificantem menſuram.
Multo præſtat cauere quàm admittere.
Multis, infinitis partibus te uincit.
Duplo ſuperat. Nimio antecellit, antecedit.

Motus à loco. Ordo. III.

Quæ significant motum à loco, siue per locũ, eadẽ nomina admittunt in ablatiuo, quæ in genitiuo apponebantur, cum significabatur quies in loco.

Discessit Londino. Rure reuersus est.

Louanio sum facturus iter.

Apponitur semper præpositio, per, appellatiuis & regionum nominibus. Per Italiam eundum est Græcã petenti. Per forum ibis. Adduntur & hi ablatiui aduerbiales. Hac eundum est, illac, istac.

Qua pro aliqua parte, seu uia, ut: Si qua licebit effugere. Et relatiue. Qua spectat Aegyptum.

Ablatiuus absolutus. Ordo. IIII.

Quibuslibet uerbis additur abltus absolute sũptus.

Me dormiente tu bibis.

Hoc me uiuo non facies.

Hæc stunt te rege, te consule, te pontifice.

Te impulsore feci.

Lilio præceptore tantus hic euasit.

Implendi, onerandi. Ordo. V.

Verba implendi, onerandi, & his diuersa.

Satio, saturo, expleo te fabulis.

Ingurgitauit se cibo.

Obruit se uino.

Oneras stomachum cibo.

Leuabo te hoc onere.

Exonerabo te nummis.

Nuda-

Nudauit, exuit, spoliauit me bonis omnibus.
Emunxit senes argento.

Prosequor, & afficio. Ordo. VI.

Item prosequor, & afficio.

Afficit me iniuria, damno, honore.
Prosequor te odio, amore, beneuolentia. Pluit lapidibus, lacte, sanguine: siue lapides, lac, sanguinem.

Mereor bene seu male. Ordo. VII.

Bene mereor & male, petius, melius, optime, pessime, interueniente præpositione, asciscunt auferendi casum.
Optime de literis meritus es.
De me nihil es meritus, neq; bene neq; male.

Passiua. Ordo. VIII.

Passiuis additur ablatiuus, agentis sed antecedente præpositione à uel ab. Rideris ab omnibus.

Additur aliquando datiuus absq; præpositione.
Amaris omnibus, uel ab omnibus.

Accusatiuus patientis uertitur in nominatiuum.
Pater castigauit filium. Filius castigatur à patre.

Cæteri casus fere omnes manent in passiuis, qui fuerunt actiuorum.
Doceris à me grãmaticam.
Accusaberis furti.
Haberis ludibrio.
Priuaberis magistratu.

Quæ per se passiua uacantur, construuntur quem admodũ & illa: Venit à dño. Vapulabis a præceptore

Quid fiet ab illo?

Vescor & cetera. Ordo. IX.

Vescor carnibus.
Hic victitat lacte.
Vtor homine familiariter.
Inuenitur & utor hanc rem, & abutor operam.
Fruor tuo conspectu.
Et tuo fretus auxilio.

De potior dictum est.

Fungitur magistratu. Defunctus est uita.

APPENDIX. I.

Præpositio subaudita facit ut ablatiuus recte addatur.

Habeo te loco parentis.
Est mihi uice filij, id est, in loco, in uice.
Apparuit illi humana facie.
Discessit magistratu.

Infinita. Appendix. II.

Quibusdam familiariter adduntur uerba infinita.

Solet, debet, cœpit, optat, gaudet laudari.
Amat uideri diues, Studet metui.

Nam figurate ponuntur, ut à nullo pendeant.

Hæccine fieri flagitia. Et uenari pro uenabatur.

Diuersi casus eidem additi uerbo.

APPENDIX. III.

NIhil uetat quo minus eodem uerbo diuersi casus apponantur diuersæ rationis.

Dedit mihi uestem hanc pignori, te præsente, propria manu

manu. Nam ueſtem, additur tanquam tranſitiuo: mihi tanquam acquiſitiuo: pignori, ex eorum eſt forma, quæ reſoluuntur per ad, uel in, præpoſitionem, id eſt, in pignus: te præſente, ablatiuus eſt abſolutus: manu, inſtrumentalis.

GERVNDIA.

GErundia omnia eoſdem ferme caſus admittunt poſt ſe, quos habent uerba à quibus deducũtur.

Ad diſcendum literas. Ad ſeruiendum tibi.
Ad fruendum amico.

In di.

Gerundia in di, ante ſe habent hæc nomina: Gratia. cauſa, prætextu, occaſione, titulo, otium, facultas, licentia, ars, aut ſimile nomen ſubſtantiuum.

Veni huc cauſa uiſendi te.
Non erit copia conueniendi hominem.
Ars dicendi.

Nonnunquam præcedit adiectiuum.

Cupidus ueſcendi te. Gnarus bellandi.
Certus eundi. Imperitus nauigandi.
Peritus medicandi.

In dum.

Gerũdijs in dũ præponitur præpoſitio ad, uel inter.

Ad colloquendum tecum.
Inter cœnandum hoc mihi uenit in mentem.

Reperitur & ante damnandum.

Cũ ſignificamus neceſſitatẽ, ſine præpoſitione uſurpan.

pantur, addito substantiuo uerbo.
Vigilandum est ei qui cupiat uincere.

In do.

Gerundia in do pendent à præpositione in uel ab, siue dictione quæ requirit ablatiuum, ut
In consultando, locus est eloquentiæ.
In pugnando, utribus est opus.
Reuersus à uenando, siue à uenatu.
Tacendo refellis, id est, tacens refellis.
Scribendo disces scribere.
Romanus sedendo uicit.

Gerundia nomina.

Vertuntur gerundia in nomina adiectiua, ut
Causa uisendi te, & causa uisendi tui.
Ad discendum literas, & ad discendas literas.
Legendo libros doctus euades, &
Legendis libris doctus euades.

Supina in tum.

Prima supina sequuntur uerbum, significans motū ad locum, ut, abijt piscatum, id est, ad piscandum.
Admittunt post se eosdem casus quos uerba ipsorum.

Absolutè posita.

Ponuntur & absolute cum uerbo est, ut
Pugnatum est. Actum est.
Dormitum est. Cessatum est satis.

Supina in tu.

Supina in tu, passiue significationis ferme sunt, & ad

hærent

hærent nominibus adiectiuis, ut turpe dictu. Mirabile uisu. Difficile creditu. Proclive factu, id est, ad faciendum. Nam in his, Surgit cubitu, redit uenatu, nomina potius censenda sunt, quàm posteriora supina.

De participijs.

PArticipia sequuntur constructionem uerborum à quibus deriuantur.

Donaturus tibi uestem.

Donaturus te ueste.

Consulens tibi. Fruiturus te.

Diligendus ab omnibus. Quanquam in his usitatior & datiuus: Diligendus omnibus.

Participia facta nomina.

Cum transeunt in naturam nominum, genitiuum postulant, ut Amans uini. Fugitans litium. Cupiẽs tui. Sitiens auri. Peritus belli.

Et sine casu, Vt uir potens, eloquens.

Tunc & comparationem accipiunt, more nominum in ens uel in tus desinentium.

Cupientior fame quàm auri.

Cupientissimus tui.

Nulli desideratior quàm mihi.

Desideratissimus patriæ.

Participia facta nomina compositione.

Quæ compositione fiunt nomina genitiuum asciscunt.

Indoctus pilæ. Inexpertus belli.

Quan-

Quãquã & horum ſimplicia ſimili modum uſurpãtur.

De nominibus uerbalibus. Ordo. I.

OMnia fere uerbalia genitiuum admittunt, qui uerbis erit accuſatiuus, ut

Colo agrum.	Cultor, cultrix agri.
Cultus agri, cultura agri.	Bibo uinum.
Bibax uini.	Cupio laudem.
Cupidus laudis.	

Item quæ ſunt affinia his, ut

Auarus laudis.	Ignarus omnium.
Studioſus tui.	Securus amorum.

Inbilis. Ordo. II.

Verbalia inbilis accepta paſſiue, datiuo gaudẽt, ut participia in dus. Flebilis, formidabilis omnibus, id eſt, flendus, formidandus omnibus.

Genitiuus additus nomini ſubſtantiuo.

Ordo. I.

NOmina ſubſtantiua, quæ ſignificant poſſeſſorẽ, menſuram, ſiue numerum, aut relationem ad aliquid, genitiuum exigunt, ut

Arma achillis.	Cyathus uini.
Duo milia peditum.	Moditus tritici.
Par calciamentorum.	Vncia auri.
Iugum aquilarum.	Vlna panni.
Tres decades quæſtionũ.	Vxor Petri.
Mille nummum.	Amicus patris.
Comes Vlyſſis.	Princeps patriæ.

Vertitur hic genitiuus aliquoties in datiuum, antecedente

cedẽte uerbo est. Hic est tibi pater, huic socer, illi cõsul.

Attributiua. Ordo. II.

Cũ significatur aliquid inesse siue adesse cupiam, quod ad laudẽ seu uituperiũ ptinet trifariã efferimus,

Puer bonæ indolis.	Vir maximi nasi.
Puer bona indole.	Vir maximo naso.
Puer bonus indole, & indolem, poetice.	Vir maximus naso, & nasum, poetice.

Species & genus. Ordo. III.

Species subiicitur generi in genitiuo, siue in eodem casu per appositionem.

Nomen Catonis in te non quadrat.
Crimen læsæ maiestatis.
Cum essemus in terra Italiæ, siue Italia.
In urbe Romæ, siue Roma.

Substantiue posita. Ordo. IIII.

Quædã adiectiua substãtiue posita, gtiũm admittũ, ut

Multum lucri,	Paulum pecuniæ.

Quid habes negotij?
Quãtũ habebis pecuniæ, tantũdẽ habebis fidei.

Plurimum uini.	Minimum aquæ.

Item pronomina quædam.

Hoc negotij.	Id operis.	Quid aliud malis?

Appositio.

In summa: quoties substãtiuũ, quacunq; rõne refertur ad alterũ substãtiuum, additur in genitiuo, nisi addatur appositiue. Nam tum satis est, si concordet in casu etiam

su, etiam si numero & genere dissideat.
Abstulisti Maronem meas delicias.

De adiectiuis & substantiuis.

Adiectiua nomina, participia, pronomina, concordãt cum suis substantiuis, ī numero, genere, & casu, ut
Ex malis moribus, bonæ leges natæ sunt.
Istam fortunam tui mores promeruerunt.

Adiunctio.

Cum plura substantiua, diuersi etiam numeri ac generis, ad unum adiectiuū referuntur, his ferme modis efferri solēt. Gloria non est expetenda, neq; diuitiæ, ut in medio ponas, ad quod referuntur partes. Nō ē expetenda gloria neq; diuitiæ, ut præponatur. Gloria & diuitiæ nō sunt expetēdæ, ut postpositum conueniat cū proximo. Gloria, diuitiæ, genus, non sunt expetēda, ut subaudias ista, id q; neutro genere.

Relatiua.

Relatiuum Qui, conuenit cum antecedente in numero & genere. Placuerūt literæ quas ad me dedisti. Nisi figurate loquamur. Quas ad me dedisti literas, magnopere placuerunt.

Comparatiua. Ordo. V.

Comparatiua & superlatiua genitiuū exigunt, ut
Sum minor fratrum, de duobus.
Sum minimus fratrum, de pluribus.
Et tum exponuntur per, inter.
Inter fratres, uel ex fratribus.

Nam

Nam comparatiua cum exponuntur per quàm, ablatiuum asciscunt, Præstantior te. Eloquentior omnibus præterquam Cicerone, id est, quàm Cicero.

Additur alter ablatiuus significãs modũ excessus. Est maior te quattuor annis.
Digito lato te procerior. Multo potior.

Multo & longe opponuntur & superlatiuis.
Multo omnium doctissimus.
Longe pessimus omnium.

Distributiua & partitiua.

Ordo. VI.

Item nomina partitiua, aut partitiue posita, uelut quisq, quisquis, quicunq, quidam, quis interrogatiuũ, & quis p aliquis. Aliquis, uterq, neuter, uteruis, utercunq, nemo, nullus, solus, unus, medius.
Quisq huius nationis.
Vnumquodq animantium.
Prouocat unumquemlibet uestrum.
Vtrum horum mauis accipe.

Exponuntur per inter uel ex.
Vnus omnium, id est, solus omnium.
Medius duorum, id est, inter duos.
Et, Dimidium animæ.
Item alter, alius, & his æquipollentia pronomina.
Hic & ille, & aduerbium partim.

APPENDIX. I.

Quanquam in his genitiuus significãs totum, in alium casum

casum sæpe uertitur.

Quis hominum uidit? Et,

Quis homo uidit?

Neuter Catonum. Et,

Neuter Cato.

Animantium uel animatia, alia sunt uolatilia, alia reptilia. Appendix. II.

Ad hanc formam pertinent, quotus, quotusquisque ordinem significantia numeralia.

Quotus eras conuiuarum, seu conuiua?

Quintus regum Romanorum, id est, inter reges.

Sapientum octauus.

Quanquam in hoc postremo, non tam ordinem significat quam numerum simpliciter, ut in illo.

Dic quotus esse uelis.

Datiuus post nomen.

Commodi aut incommodi. Ordo. I.

Adiectiua, quæ commodum aut incommodum significant, aut relationē ad aliquid, datiuum exigunt, ut Rem mihi permolestam, mihi iucundam, tibi perniciosam, mihi salutarem.

Relatiua.

Aptus, accommodus, idoneus, utilis, inutilis bello, siue ad bellū. Natus gloriæ & ad gloriā. Obnoxius illi. Amicus huic, & huius. Similis, dissimilis huic, & huius. Diuersus huic, uel ab hoc. Affinis cognatus huic, uel huius. Nā cū huiusmodi substantiue capiuntur, genitiuo

tiuo magis gaudent.

Accusatiuus post nomen.

Spatij mensura. Ordo. I.

Quæ certum magnitudinis modum significant, accusatiuum admittunt. Longus, latus, altus, crassus. Turris alta trecentos pedes.

Liber crassus tres digitos, siue trium digitorum crassitudine, & ducentorum pedum altitudine.

Circuitionis uis.

Ordo. II.

Quædam per circumlocutionem accusatiuum admittūt, ut: Nō sum id nescius, id est, non ignoro. Cuius generis sunt & illa: Eius rei mihi uenit in mentem, id est recordatus sum. Et, Id mihi anus indicium fecit, id est indicauit. Et: Opus est mihi hac re.

Ablatiuus post nomen.

Dignus, & indignus ablatiuum asciscunt. Dignus honore, dignum est illo.

Dicimus tamen, dignus ut honoretur.

Dignus quem omnes honorent. Et:

Dignus honorari ab omnibus. Item uacuus, onustus. Vacuus curis. Onustus diuitijs. Pauper, diues, plenus, inanis, etiam genitiuum admittunt.

Pronominum cōstructio.

Genitiui primitiuorū.

Mei, tui, sui, nostri, uestri, genitiui primitiuorū, ponuntur, cum passio significatur.

Nam cum actio, adduntur possessiua, meus, tuus, suus, noster, & uester.

Languet desiderio tui, nempe quo tu desideraris.

Pauet desiderio tuo, quo tu desideras.

Item pars tua quæ tibi debetur.

Pars tui, id est, manus, aut pes, corpus, animus.

Imago tua, quam tu possides.

Imago tui, quæ te repræsentat.

Aliquoties utrunq; coniungitur, ut

Nostra tui memoria, id est, quam nos de te debemus.

Possessiua pronomina.

Possessiua adiectiua sunt, & non recusant aliquando genitiuum.

Mea ipsius causa.

Tua solius, unius.

Meos flentis oculos.

Nostrum, & uestrum.

Nostrum & uestrum genitiui plurales, gaudent nominibus distributiuis, aut partitiuis, ut

Nemo uestrum.

Vnusquisq; nostrum, id est, ex nobis.

Item comparatiuis, & superlatiuis, ut

Maior uestrum.

Maximus natu nostrum.

Reciproca.

Sui, sibi, suus, a, um, nō nisi reciproce ponuntur: hoc est, ut reflectantur ad id, quod processit in eadem oratione

tionis parte, aut annexa per copulam.
Ille sibi placet.
Petrus odit suos.
Orat ut suo faueas filio.

Demonstratiua.

Demonstratiua cum substantiue ponuntur, admittunt genitiuum ut dictum est.
Hoc noctis.
Idem temporis.
Illud accessit mali.

Idem cum datiuo.

Idem datiuum sibi admittit, uel ablatiuum interueniente præpositione. Idem facit occidenti, id est, quod occidens. Idem huic, aut idem cum hoc.

De constructione aduerbiorum.

Nominatiuus post aduerbium.

EN & ecce demonstrantis, nominatiuo seu accusatiuo iunguntur.
En quatuor aras.
Ecce rem.
En lupus est in fabula.
En exprobrantis, accusatiuo gaudet.
En animum & mentem.

Genitiuus post aduerbium. Ordo. I.

SVperlatiua genitiuum exigũt. Pessime omnium dixit, qui omnium optime fecit.

Aduerbia loci, & temporis.

Ordo. II.

Adduntur aduerbijs loci ac temporis genitiui ferme hi. Vbi gentium?

Eo impudentiæ uentum est.

Quo terrarum.

Nusquam gentium.

Huccine rerum uenimus?

Vbiuis quouis terrarum.

Eo loci redacta est.

Tunc temporis.

Nam minime gentiũ, monodicon est, genitiuo festiuitatis causa addito.

Pridie, postridie.

Ordo. III.

Pridie calendarum siue calendas.

Postridie eius diei.

Postridie quàm uenires.

Postridie quàm disceßeras.

Instar. Ordo. IIII.

Instar montis, inster pecudis.

Item, parum, multum, satis, abunde uini: uice nominum poni uidentur.

Datiuus post aduerbium.

QVædam datiuum admittunt nominum, unde deducta sunt. Venit obuiam illi. Nam obuius illi dicitur. Canit similiter huic. Nam similis huic. Et

sibi inutiliter. Sedet proxime illi. Propè quàm tibi sedet quàm mihi.

Accusatiuus post aduerbium.

SVnt quæ accusandi casum admittunt præpositionis, unde sunt profecta.

Propius urbem, & proxime castra.

Ablatiuus post aduerbium.

Ordo. I.

QVæ comparantur, constructionem habent comparatiuorum nominum.

Accessi propius te, id est, quàm tu.

Melius te dicit, id est, quàm tu.

Plus quingentis colaphis, & plus millies.

Procul & cætera. Ordo. II.

Procul dubio, & procul ab urbe.

Clàm patre.

Palàm omnibus.

Coràm omnibus.

Hic, illic, istic, & cætera.

Ordo. I.

HIc illic, istic, intus, alibi, ubi, ubiq, ubicunq, ubilibet, ubiuis, alicubi, necubi, sicubi, ibi, inibi, ibidē referuntur ad quietem in loco.

Huc, illuc, & cætera. Ordo. II.

Huc, illuc, istuc, intro, alio, aliquo, nequo, siquo, eo, eodem, quolibet, quouis, quocūq, foras, horsum, aliorsum, dextrorsum, sinistrorsum, sursū, deorsum, utroq,

neutro, quoquouersum, referũtur ad motionẽ ad locũ.

Hinc, illinc, istinc, & cætera.

Ordo. III.

Hinc, illinc, istinc, aliunde, alicunde, sicunde, necunde, indidem, unde, undelibet, undeuis, undecunq;, utrinq;, referuntur ad motum è loco.

Hac, illac. & cætera. Ordo. IIII.

Hac, illac, istac, alia, aliqua, qua, squa, nequa, referuntur ad motionem per locum.

Variantia.

Hæc uariant. Foris cœnat, & foris uenit. Peregre uenit, peregre redijt, peregre abijt. Nusquam apparet. Nusquam discedet.

Quibus modis uerborum, quæ congruãt aduerbia.

Vbi, postquàm.

VBi, postquàm, cum, aduerbia tẽporis, interdum indicatiuis, interdum subiunctiuis uerbis apponuntur, ut: Cum aderit, & cum uenerit.

Simul. &c.

Simul, simulac, simulatq;, magis gaudent subiunctiuis. Simulatq; adoleuerit ætas.

Vt, pro postquàm, indicatiuo gaudet adiungi. Vt uentum est in urbem.

Quemadmodum. &c.

Quemadmodum, ut, utcunq;, sicut, utrunq; modum admittũt. Vt salutabis, ita resalutaberis. Vt sementem feceris

ceris, ita & metes.

Quasi, & cætera.

Quasi, ceu, tanquam, perinde, acsi, haud secus, cum proprium habent uerbum subiunctiue gaudẽt apponi. Tanquam feceris ipse aliquid. Quasi non norimus inter nos. Alias copulant consimiles casus. Nouit hominem tanquam te. Arridet mihi quasi amico.

Ne, non.

Ne prohibẽtis, uel imperatiuis, uel subiunctiuis additur, Ne nega. Ne dixeris. Non, uerbis imperatiuis nõ recte apponitur.

Ne, an, num.

Ne, cum est interrogantis: indicatiuum amat. Superest ne & uescitur aura? Similiter & an, & num. At eadem cum accipiũtur dubitatiue, siue indiffinite, subiunctiuum postulant. Vise num redierit. Nihil refert feceris ne an persuaseris.

Pene, & alia similia.

Pene, prope, propemodum, tantum non, modo non, unico uerbo, seu alia dictione contenta sunt. Propemodum insaniebat. Tantum non insaniebat. Modo non montes auri pollicebatur.

Aduerbium non relatum ad uerbum.

ADuerbium aliquoties refertur non ad uerbum, sed ad aliam orationis partem. Homo egregie impudens. Ne parum sis leno. Admodum puella. Admodum anus.

Aliquoties aduerbium adhæret aduerbio.

Non admodum pulchrè. Parum lautè.

Quanquam & his similia.

QVanquam, tametsi, etsi, etiamsi, frequentius adiunguntur indicatiuis.

Quamuis, & licet, subiunctiuis.

Etiamsi cum utrisq; cohæret.

Vt, pro quamuis, semper subiunctiuum flagitat.

Serui ut taceant, iumenta loquentur.

Aliquoties ad aliam orationis partem referuntur, non ad uerbum. Complectitur hominem, quamuis male uolentem, etiam si pessime de se meritum.

Nisi cum similibus.

Ni, nisi, si, siquidem, quod, quia, & indicatiuis, & subiunctiuis adhærent.

Nisi facies. Nisi feceris. Quòd bene uales gaudeo.

Quòd redieris incolumis gaudeo. Non quia sic merui,

Non quia sit pauper, sed, quòd sit improbus.

Quando, & cætera.

Quando, & quandoquidem, quatenus indicatiuũ exigũt. Et frequenter sequuntur causam, cum reliqua huius ordinis frequentius præcedant.

Quoniam mihi non credis, ipse periculum facito.

Ipse facito periculum, quando mihi non credis.

Quippe, quippe qui, ut qui.

Quippe etiam cum proprium habet uerbum.

Danda est huic uenia, quippe ægrotat.

Si addis

Si addideris qui, utrunq; admittit modum.
Vt qui, plerunq; subiunctiuis adhæret.
Non est huic habenda fides, quippe qui bis iam peieraueri t, siue peierarit.
Vt qui peierarit.

Qui.

Qui cum habet uim casualem, semper adhæret subiunctiuo.
Stultus es qui huic credas, id est, quòd uel quia credis.

Vt, utpote.

Vt, & utpote, proprium uerbum nunquam habẽt.
Odi Petrum ut in omnes maledicum.
Vtpote in omnes maledicum.

Tum tum, Cum tum.

Tum tum, Cum tum, similes modos copulant in uerbis: in declinabilibus similes casus.
Odit tum literas, tum uirtutem.
Amplector cum eruditos oẽs, tũ in primis Marcellũ.

Præpositionum constructio.

Præpositio uersa in aduerbium.

PRæpositiones quæ citra casum ullum usurpantur in aduerbiorum naturam transeũt. Extra meite. an mare quod, supra memoriam, quodq; aliud infra, Prope abest?

Quemadmodum rursus & aduerbia quædam accedente casu in præpositionem transeunt, ut:
Procul, Coràm, Clàm, Palàm.

Casus

Casus præpositionum.

QVædam accusatiuum exigunt, ut: Intra parietes, Extra uallum.

Quædam ablatiuum, ut: ab urbe.

Quædam utrumq;, sed non in eodem sensu.

Varij casus præpositionum earundem.

In.

In, cum significatur actus in loco, desiderat ablatiuum

In animo est. In foro uersatur.

In pro erga, accusandi casum habet.

Optimo in te animo.

Item in, pro contra. In omnes maledicus.

In, pro ad. In hoc incũbite. In hoc natus sum. In mercatum abijt.

Sub.

Sub nocte, id est, in nocte.

Sub noctem, id est, instãte nocte. Sub ea, id est, post ea.

Item sub, additum uerbo motus ad locum, accusatiuum exigit. Sub umbram properemus.

Sub, cum uerbo quietis, ablatiuum requirit.

Sub lodice. Sub umbra.

Super.

Super numerum ingeniorum, id est, præter hæc oĩa.

Super hæc omnia, id est, ultra numerum.

Super Priamo, id est, de Priamo.

Super arbore sidunt, id est, in arbore.

Tenus.

Tenus

Tenus gaudet ablatiuo ſingulari, & genitiuo plurali.

Pube tenus, crurum tenus. Sed hæc uidentur ueluti compoſita, quemadmodum & illa: Hactenus, eatenus, quatenus.

Verſus.

Poſtponitur & uerſus ſuo caſui. Romã uerſus eſt iter.

Vſque.

Vſque, raro ſine altera præpoſitione reperitur, & ſignificat temporis, aut loci magnitudinem.

Ad multam uſque noctem, Ab extrema uſque India.

Vſurpatur & aduerbialiter p ſemper, ſiue cõtinẽter.

A. Ab. Abs.

A præponitur dictionibus incipientibus à conſonante.

A foro. A caſtris.

Ab, incipientibus à uocali. Ab omnibus. Niſi ſint liquidæ aut i conſonans, Ab Ioue. Ab Rege.

Abs, incipientibus à t. Abs te.

Præpoſitiones ſemper compoſitæ.

SVnt quæ non inueniantur extra compoſitionem.

Di, dis, re, ſe, an, con. Diduco. diſſipo, refero, ſeiũgo, ambigo, conuenio.

Con præpoſitio.

Con, de quibuſdam neutris facit tranſitiua. Cõminxit lectum. Conſpuit hominem, concacauit, compluit, conuomuit maritum.

De, re.

Deiicio, id eſt, ex alto iacio. Deamo, id eſt, ualde amo. Deſipit, id eſt, ſapere deſijt. Deſerbuit ætas.

Recla-

Reclamat, id est, contra clamat.
Repetit, id est, denuo petit.
Retegit, id est, quod tectum est aperit.

De constructione interiectionum.

O Exclamantis admittit uocatiuum, nominatiuū, & accusatiuum. O dij immortales, ô uir fortis, ô insignem impudentiam.

Subauditur autem frequenter. Vt singularem impudentiam.

Heu, proh, & cætera.

Heu pietas. Heu stirpem inuisam. Proh Iuppiter. Et, Prob deum atq; hominum fidem.
Hei mihi.
Væ tibi.
Ah tibi.

Cedo flagitantis exhiberi, accusatiuum habet.
Cedo manum, cedo senem.

Amàbo & obsecro, &c.

Amàbo, & obsecro, blandientis: sodes, & sultis, hortātis uerba sunt, & in interiectionis naturā uersa, quemadmodum & agè.

FINIS.

GERARDVS LISTRIVS DE OCTO FIGVRIS CONSTRVCTIONIS.

FIGVRA, ut Quintilianus ait libro nono, est conformatio quædam orationis, remota à cõmunio, & primum se offerente ratione. In scholijs Græcorum figura sic definitur. Figura est permutatio quædam orationis, aut secundum sententiam, aut dictionem à uulgari & primum se offerente ratione dicendi, in elegantiorem sine tropo. Verum cum hæ diffinitiones obscuriores sint, quàm à tyrunculis intelligi possint, satis mihi in præsentiarum erit pingui (quod aiunt) Minerua, figuras constructionum, ex optimis quibusq; grammaticis colligere, idq; breuissime. Harum octo sunt. Appositio, euocatio, πύλλκας, id est, conceptio κρόλκψς, zeugma, synthesis, antiptosis, & synecdoche.

De Appositione.

APpositio est duorum substantiuorum, eiusdẽ casus, quorum alterum declarat alterum, immediata coniunctio, ut flumen Rhenus.

Dico duorum substantiuorum, quia mere adiectiuorum immediata cõiunctio non est latina, ut doctus, bonus, quatuor centum, quinq; mille.

Potest etiam appositio trium substantiuorum esse,

ut M.

ut, M. Tullius Cicero. Et quanquam substãtiua ĩ appositione fere sunt eiusdẽ casus, à magnis tamẽ autoribus in diuersis interim casibus ponũtur, perĩde quasi ad diuersa pertinerẽt, ut Vrbs Patauij, apud Vergilium. & Vrbs Antiochiæ, apud Ciceronẽ. Debent etiam eiusdẽ esse numeri substãtiua: nã non dicimus: Flumina Rhenus. Id tamẽ perpetuo non seruatur. Nam quoties alterũ substantiuorũ caret numero singulari, aut est nomen collectiuum, diuersorum numerorum esse possunt, ut Vrbs Athenæ. Ouidius.

In me turba ruunt luxuriosa proci. Vergilius.

Ignarum fucos pecus à præsepibus arcent.

Dico quorum alterum declarat alterum: nam in appositione sequens substantiuum, fere præcedens declarat, ut fratres gemini. Nã autore Quintiliano, si gemini dicam, fratres addere est superuacuum, quod tamen classici autores interim fecerũt, dicẽtes gemini fratres, & Roma urbs, & Rhenus flumen.

Tribus modis fit appositio.

Restringendæ generalitatis gratia, ut, Vrbs Roma. Animal equus.

Tollendæ æquiuocationis causa, ut Taurus mons Asiæ, Lupus piscis.

Ad proprietatem attribuendam.

Erasmus utr exactissimo iudicio.

Nireus adolescens insigni forma.

Timotheus homo incredibili fortuna.

De euocatione.

CVm prima uel ſecūda perſona, immediate ad ſe euocat tertiam, ambæ fiunt primæ uel ſecundæ perſonæ, quare uerbum quod eis adiūgitur, erit primæ uel ſecundæ perſonæ, ut

Ego pauper laboro.
Tu diues ludis.

Eſt ergo euocatio, ĩmediata tertiæ perſonæ ad primam uel ſecundam reductio.

In euocatione quatuor ſunt.
Perſona euocans, quæ ſemper eſt prima uel ſecunda.
Euocata, quæ ſemper eſt tertia.
Verbum, quod eſt primæ uel ſecundæ perſonæ.
Et abſentia coniunctionis.

Nam perſonæ in euocatione ad idem pertinent, & coniunctio non niſi diuerſa coniungit.

In euocatione, perſona euocãs, & euocata interim ſunt diuerſorum numerorum, utpote, cum euocata caret numero ſingulari, ut: Ego tuæ dilicię iſtuc uenĩ. Aut, cum eſt nomen collectiuum. Plinius Annunculus in præfatione. Magna pars ſtudiorum amœnitates quærimus: ubi eſt euocatio implicita, nam ſubauditur nos. Aut, cum eſt nomen diſtributiuum. Ouidius. In magnis læſi rebus uterq; ſumus: nos uterq; ſumus, euocatio eſt.

Duplex eſt euocatio.
Explicita, & implicita.

Explici

Explicita, ubi tam persona euocans, quàm euocata exprimitur.

Implicita, ubi euocãs subĩ telligitur, ut Listrius scribo.

Quanquam Priscianus contendat in hac oratione Ego Apollinus scribo, esse solœcum, cui ego nõ assentior, cum Vergilius dicat.

Coram quem quœritis adsum, Troius Aeneas.

Et Ouidius.

Penelope coniunx semper Vlyßis ero.

De conceptione.

ANtequam ad conceptionem uenio, duas regulas præmitto. Quarum prior est.

Copulatũ per cõiũctionem &, atq;, q;, nec, neq;.

Item per præpositionem. cum, pro &, captam, est pluralis numeri. Quare uerbum aut adiectiuũ, aut relatiuum, quod eis apponitur, plurale erit, ut

Ego & Cicero ualemus.

Ego atq; Terentia ualemus.

Neq; ego neq; tu fecimus.

Nec præceptor nec discipulus sapiunt.

Ego cum uxore ueniemus.

Rhemo cum fratre Quirinus, iura dabunt.

In ijs, & atq; &c. copulant dictiones, nam quãdo orationẽ copulãt, faciunt zeuma, ut ego & tu fecisti.

Neq; ego neq; tu fecisti.

Porro cum magis uerbum amat singulare, ut

Tu quid ego & populus mecum desiderat, audi.

Altera

Altera regula est.

Copulatum pluralis numeri, est illius generis, aut personæ, cuius est pars dignior.

Dignior autem est persona prima quàm secũda, & dignior secunda quàm tertia.

Dignius masculinum genus quã fœmininũ, & dignius fœminimum quàm neutrum.

Quare cũ copulatũ est ex prima persona, & secũda, aut tertia, totum fit primæ personæ, ut, ego & Terentia ualemus.

Et cũ est ex masculino genere, & fœminino, aut neutro totum fit masculini generis, ut, Rex & regina beati. Dominus & mancipia pugnaces?

Et cum est ex fœminino & neutro, totum fit fœminini generis, ut hinc leges & plebiscita coacta.

Conceptio personarum & generum.

Syllepsis quæ conceptio interpretatur est cõprehẽsio indignioris sub digniori. Id quod fit dupliciter.

Aut enim concipitur persona cũ persona, sic est cõceptio personarum, ut: Ego & tu uiuimus. Hic, Ego, sic secũ capit, tu, ut totũ copulatũ sit primæ personæ.

Aut genus indignius cũ genere digniori, sic est cõceptio generum, ut: Rex & regina pij.

Conceptionem grammatici dicunt duplicem, directam, & indirectam.

Directam, ubi concipiens, id est, dignius, & concepũ, id est, indignius copulantur per &, uel atq, uel q,

Indirectam, ubi copulatur per cum, copulatiue ſumptum, ut: Ego cum matre ſumus candidi, ubi utraq; conceptio eſt indirecta.

Dicunt etiam eſſe quandam conceptionem generū implicitam, ut quando nec genus concipiens, nec genus conceptum explicantur: ſed de mare atq; fœmina perinde loquimur, ac de ſolo mare, ut ſi dicam, Vterq; eſt formoſus, loquens de ſponſo & ſponſa.

Sic Ouidius.

Impliciti laqueis nudus uterq; iacet.

Loquēs de Marte & Venere, reti īplicitis à Vulcano

Porro quando ſubſtantiua in conceptione generū, ſignificant res inanimatas, tūc adiectiuum quod eis adiungitur: aut conuenit cum digniori, ut apud Lucanū, Leges, & plebiſcita coactæ.

Aut, quod eſt uſitatius, ipſum ponitur in neutro genere. Saluſtius, Ira & ægritudo permiſta ſunt, ſubintelligitur enim hæc. Idem, Huic bella ciuilia, cædes, & diſcordia ciuilis grata fuerunt. In ſacris literis. Virga tua & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt.

Conceptio caſuum.

Eſt etiam quædam ſyllepſis, id eſt, conceptio caſuum, quoties ſuppoſita ſunt diuerſorum caſuum, quod fit quando copulantur per cum, copulatiue captum, ut Ego cum populo deſideramus.

Conceptio numerorum.

Sic con-

Sic conceptio numerorum est, ubi pluralis numerus concipit singularem, ut

Sunt nobis mitia poma.
Castaneæ molles, & præsi copia lactis.

Enumerat etiam Aldus plures species syllepsios, uerum nos hæc rudibus sufficere arbitramur.

De Prolepsi.

QVum cõgregatio, siue totum, cũ uerbo uel adiectiuo congrue construitur, deinde partes cõgregationis, ad idem uerbum uel adiectiuum reducuntur, cum quo tamen fere non concordant, πρόληψις, id est, præsumptio est, ut duæ Aquilæ uolauerunt, hæc ab oriente, illa ab occidente. Hic congregatio, duæ aquilæ, cum uerbo uolauerunt, in omnibus concordat, cum quo partes, hæc & illa, ad idem relatæ, in numero non concordant. Congregatio siue totum, est dictio pluralis numeri, aut nomen collectiuum, ut duæ aquilæ. Corydon & Thyrsis. Nam copulatum æquiualet plurali, ut

Compulerantq; greges Corydon & Thyrsis in unum,
Thyrsis oues, Corydon distentas lacte capellas.
Populus uiuit, alij in inopia, alij in delicijs.

Sulpitius & Aldus quinq; dicunt in prolepsi cẽ necessaria, congregationem, partes, uerbum, quod Sulpi-

tius proprietatem uocat, determinationem & ordinē, ut Aquilæ uolauerūt, una ab oriente, altera ab occidēte, quod ex græco Homeri sumptū est: ἀετοὶ λι ἐπτηναν λύω, ὁ μὲν ἀπ ἀπαραταλῶν ὁ δὲ ἀπὸ λυσμῶν. Hic aquilæ est congregatio, ut, Aldus dicit, aut ut Sulpitius totū, uolauerunt, uerbum aut proprietas est: una & altera partes, ab oriente, & occidente partium determinationes: ordo, quod congregatio siue totum præcedat: partes sequantur.

Prolepsis est, ut Aldus ait, duplex.

Explicita & implicita.

Explicita in qua omnia inueniūtur quæ in prolepsi esse oportet, ut equi concurrunt: hic à dextra, ille à sinistra hippodromi.

Implicita, in qua aliquid tacetur, ut homines inuident, alter alteri, Hic deest altera partium, cum determinatione, uidelicet & alter alteri.

Et portate alter alterius onera. Hic deest totum uos, & altera ps cū determinatione, uidelicet alterius.

Terentius.

Curemus æquam uterq; partem.

Hic totum, nos subintelligitur, & partes alter & alter, includuntur in distributiuo uterq;.

Aldus cum Prisciano prolepsim dixit esse cū ante numerus redditur, quàm personæ diffiniuntur, ut Duorum Aiacum, hic est Telamonius, hic Salaminius. Hic anteponitur nūerus pluralis, siue dualis, αἰαντιον

quàm

quàm personæ Telamonius, & Salaminius positæ sint. Apud quem ubiq; est prolepsis, ubi totū aliquomodo siue in recto, siue in obliquo præsumitur, ut humani generis, alij boni, alij praui. Quantitatis, aliud continuū aliud discretum. Verum in his congregatio, siue totū, quippe obliquus, non ante concordat cum uerba, quare secundum Sulpitij diffinitionem & nostram, in his prolepsis non erit, secundum ueram tamen etymologiā & hic & in omnibus similibus est prolepsis.

Nec multū curandum est, quid grammatici triuiales dicant, cum etiam Diomedes prolepsim dicat eē quoties id, quod posterius gestum est, ante describitur, ut: Laurentia uenit littora. Lauinium enim nondum erat cū Aeneas ueniret in Italiam. Sit ergo prolepsis, ubicunq; totum aliquo modo præsumitur, ἀπὸ, quod est ante, et λαμβάνω sumo, dictum.

De Zeugmate.

ZEugma est unius uerbi uel adiectiui, uiciniori respōdentis, ad diuersa reductio, ad unum quidem expresse, ad alterū per supplementum, ut cœli mouendi sunt & terra. Hic sunt, reducitur ad diuersa suppo sita, uidelicet. Cœli mouendi & terra, & cum mouendi conuenit in numero, utpote propinquiore: & cū terra discōuenit quippe remotiore: & ad cœli reducitur expresse, ac terra per supplementū, subintelligitur eñ terra supple mouenda est.

Vergilius.

Hic illius arma, hic currus fuit.

Ego & uxor mea est docta, sēsus, ego supple sum doctus, & uxor est docta.

Dixit uiciniori respondentis. Nam nisi sit comparatio, uerbum uel adiectiuum, semper debet cum propinquiore cōuenire, ut: Ego & uxor est docta: hic, est, cōuenit cum uxor, quia illi est propinquius. Doctus sum & uxor. Hic doctus & sum conueniunt cum ego.

Quando est comparatio uel similitudo: uerbum uel adiectiuū conuenit cum remotiore, ut: Ego sicut tu sētio. Ego sicut fœnum arui. Ego melius quàm tu scribo.

Item per nisi: Talem filium nulla, nisi tu pareret.

Tribus modis fit zeugma.

In persona. Ego & tu uiuis.

In genere. Rex & regina est irata.

In numero, ut: Nihil te hic munitissimus habendi senatus locus, nihil horum ora uultusq; mouerunt.

In zeugmate quinq; oportet esse. Diuersa substantiua, ut: Rex & regina. Coniunctionem, ut, &. Verbū uel adiectiuum, ut irata est: & quod uerbum uiciniori respondeat, ut: Rex & regina est irata.

Coniunctio in zeugmate, tam potest esse copulatiua disiūctiua, quàm expletiua. Fit etiam per aduerbia, ut: Cubas ubi ego. Cœnas quando nos.

Triplex est zeugma.

πρωτόζευγμα, id est, zeugma à superiori, quando ponitur uel uerbum, uel adiectiuum in principio, ut: Dormio ego & tu.

μεσόζευγμα, id est zeugma à medio, quoties uerbū ponitur in medio, ut: Ego dormio & tu.

ὑπόζευγμα, uel ὑστεροζευγμα, ubi uerbum ponitur in fine, ut: Ego & tu dormis.

Quando uerbū ad duo supposita reducitur, & cū utroq; conuenit, est zeugma, ut dicunt, locutionis: non constructionis, ut: Ioannes fuit piscator, ut Petrus. Nihil horum ora, nihil uultus mouerunt.

Dicitur ζεῦγμα quasi copulatum, à ζεύγνυμι, uel ζεύγνυω, quod est copulo.

De Syntbesi.

SYntbesis est, cum oratio congrua est sensu, non uoce, ut: Pars in frusta secant. Gens armata.

Fit Syntbesis in genere tantum, idq; aut sexus discernendi causa, ut

Anser fœta. Elephantus grauida.

Aut supplemēti causa, ut prænestę sub ipsa, s. urbe Centauro in magna, supple naui.

Fit in numero tantum, ut: Turba ruunt.
Vtraq; formosæ Paridi potuere uideri.
Aperite aliquis ostium.

Fit in genere & numero simul.

Vergilius. Pars mersi tenuere ratem.
Idem. Hic manus ob patriam pugnādo uulnera passi.

Syntheſis Græce dicitur à συν, id eſt con. & θεσις poſitio, quia eſt compoſitio, id eſt, cõſtructio facta gratia ſignificationis.

De Antiptoſi.

ANtiptoſis eſt poſitio caſus pro caſu, ut: Sermonem quem audiſtis nõ eſt meus, id eſt, ſermo non eſt meus. Populo ut placerent quas feciſſet fabulas, fabulas pro fabulæ.

Vrbem quam ſtatuo ueſtra eſt, pro Vrbs.

Eius non uenit in mentem, pro id. Ariſtotelis libri ſunt omne genus elegantiæ referti. pro omnis generis. Sic id genus, pro eius generis. Commigrauit huic uiciniæ, pro in hanc uiciniam: quanquam Donatus illic, huic uicinia, dicat poſitũ eſſe aduerbialiter: id ne eſtis autores mihi, pro eius.

Dicitur antiptoſis ab ἀντὶ, id eſt pro, & πτῶσις, caſus. Scribitur autem πτῶσις, cum ὦ magno, quare producitur ſicut & μονόπτωτον & ἀπτώτον.

Omnia enim ferme uerbalia in oſus, ſcribuntur per ω μικρὸν, ut ὁμοίωσις, id eſt, ſimilitudo, ἴτησις, id eſt, alteratio, ταπείνωσις, id eſt humiliatio.

De Synecdoche.

SYnecdoche eſt, cũ id quod partis eſt, attribuitur toti. Aethiops albus dẽtes. Hic albũ quod ſolis dẽtibus conuenit, toti attribuitur Aethiopi.

Per ſynecdochen omnia nomina adiectiua, aliquã

proprietatem significantia, item omnia uerba passiua, & neutralia, significantia aliquam passionem, possunt regere accusatiuum, & interim ablatiuum, significantē locum in quo fit passio, ut:

Aeger pedes, uel pedibus.
Saucius frontem, uel fronte
Vulneror pedes.
Doleo caput, uel capite.
Redimitus tempora lauro.
Syllius.
Truncatus membra bipenni.

Duplex est Synecdoche: Locutionis, & constructionis.

Synecdoche locutionis est, quādo pars pro toto sumitur, ut octo animæ fuerunt in arca Noe, idē, homines. Bibo Rhenum. Video Suollam: si solum turrim uideam. Et Synecdochen constructionis, quando adiectiuum aut uerbum, toti attributum, ob partem cui conuenit, regit partem in accusatiuo, & aliquando in ablatiuo, ut latus humeros, & humeris. Hæc poetis est frequentior quàm oratoribus.

Dicitur συνεκδοχὴ à συν, id est, con, & ἐκλαμβανω suscipio, quòd uidelicet totum, cū parte sua capiatur.

FINIS.

DE FIGVRIS CONSTRVCTIONIS IOAN. NES SVLPITIVS VERVLA. NVS.

FIGVRA est uitium ratione excusatum, & ascribitur elegantiæ.

Figurarum aliæ sunt locutionis, aliæ dictionis, aliæ constructionis.

Figuræ constructionis (nam alias præteribo) sunt octo: Euocatio, appositio, cõceptio, siue syllepsis: prolepsis, zeugma, syntheſis, antiptosis, synecdoche. Reliquas autem in poetarum expositione doceberis.

De Euocatione.

EVocatio, est continuata reductio tertiæ personæ ad primam uel secundam, ut Ego Quintilianus declamo. Tu Cicero oras.

In euocatione quatuor requiruntur: Persona euocans, persona euocata, remotio copulæ, & uerbum concordans cum persona euocante.

De Appositione.

APpositio est continuata coniunctio duorum substantiuorum, quorum alterum declarat alterũ, ut. Mirabatur molem Aeneas magalia quondam. Et, Proximus ille Procas Troianæ gloria gentis.

Requi-

Requiruntur autem in appositione duo substantiua in eodem casu, & quòd magis cõmune fere semp præcedat. Nam licet dicere, Hector uir fortis, & equus animal ferox.

Fit autem appositio tribus ex causis.

Primo, causa restringendæ generalitatis, ut, animal canis latrat.

Secundo, causa remouendæ æquiuocationis, ut: Leo signum ardet.

Tertio, causa attribuendæ proprietatis, ut Vergilius uir summus.

De conceptione.

Conceptio seu syllepsis, est adductio indignioris, ad dignius.

Fit autem tribus modis, genere, numero, & psona

Genere, ut, masculinũ cõcipiat fœmininum & neutrum, & fœmininum concipiat neutrum, ut

Vlysses & Penelope sunt laudati. Et,

Vestis & aurum sunt pretiosæ.

Numero, si pluralis numerus concipiat singularem, ut: Discipuli & præceptor legunt.

Persona, ut prima concipiat secũdam & tertiam, & secunda concipiat tertiam, ut: Ego & tu legimus. Tu & ille scribitis.

Poterit etiam fieri conceptio per hanc præpositionem cum, positam loco copulatiuæ coniunctionis. Nam idẽ est dicere, discipuli & præceptor legunt, qđ discipuli

cum

cum præceptore legunt. Tu mecum curris, id est, tu, & ego, sed est indirecta, dignior enim persona cõcipitur. Requiruntur in conceptione quinq, dictio concipiens, dictio conceptà, copulatiua coniũctio uel præpositio cum, uerbum uel adiectiuum pluralis numeri, & quod concordet cum persona concipiente. Nam si aliter inueniantur, non est figurata locutio.

Conceptio duplex est, directa, & indirecta.

Directa est, quando fit per dissimiles numeros, personas dissimiles, & genera dissimilia.

Indirecta est, quando fit per pares personas, paria genera, & pares numeros, ut

Vergilius & Horatius canunt.

Aurum & argentum sunt pretiosa.

Viri & fœminæ currunt.

De prolepsi.

PRolepsis est attributio proprietatis, toti diuiso in suas partes, ut puellæ legũt flores, ista uiolas, illa uacinia.

Requiruntur in prolepsi quinq, totum, partes, distributio partium, proprietas, & ordo.

Est autem duplex, explicita, & implicita.

Explicita est, in qua concurrunt omnia quæ requiruntur ad eam.

Implicita est, quæ non omnino exprimitur, ut:

Vos amatis alter alterum. Salustius.

Cœpere se quisq magis attollere.

De Zeugmate.

ZEugma ē reductio unius uerbi ad diuersas clausulas, ut, ego lego & tu.

Requirūtur in zeugmate tria, scilicet, duo aut plura diuersa substantiua copulata: proprietas, hoc est, uerbum, & quod concordet cum uno illorum substantiuorum. Fit autem per zeugma uariatio personarum in transitiue, ut, ego & tu.

Numerorum, ut, isti legunt & Socrates.

Personarū & numerorū, ut, Hebræi sūt & ego.

Triplex est zeuma, scilicet à superiori, hoc ē quando proprietas seu uerbū præponitur, ut, Lego & tu.

A medio, quando uerbum in medio ponitur, ut, ego lego & tu.

Ab inferiori, quando uerbum postponitur, ut Ego & tu legis. Hic illius arma, hic currus fuit.

De Synthesi.

SYntheſis est attributio proprietatis uni uel pluribus copulatis, qđ fit non gratia uocis, sed significati, ut, Populus clamat, Et Pars in frusta secant. Et, Præneste sub ipsa.

Requiruntur in Syntheſi duo, unum subiectum, uel plura copulata. Proprietas concordans cū significato & nō cum uoce, ut, Rosa pulcher, & lepus grauida.

Fit quidem syntheſis in genere & numero, ut, Turba proteruit, Pars uendemus Scythiam.

De Syn-

De Synecdoche.

Synecdoche est attributio partis ad aliquid totum, sub proprietate uerbi uel adiectiui, ut: Nympha nuda genu, & doles pedem.

Requiruntur autem in synecdoche tria, scilicet, totum proprietas, & pars in accusatiuo posita.

Indirecta synecdoche fit quando pars non est de essentia totius, ut apud Vergilium.

Perfusus sanie uittas atroq; ueneno.

Est alia synecdoche locutiõis, quam Cicero intellectionem appellat, ut hostis habet muros, pro hostes. Ponitur enim pars pro toto.

De Antiptosi.

Antiptosis est casus pro casu posito, sub aliqua proprietate, ut, Populo ut placerent quas fecisset fabulas, fabulas pro fabulæ posuit.

In hac quidem tria requiruntur. Vnum subiectum, una proprietas, & quòd casus pro casu ponatur.

De diffinitione cõstructionis, & ipsius uarietate.

Constructio est congrua dictionum ordinatio, cõgruam perfectamq; sententiam demonstrans.

Constructionum, alia est congrua sensu, uoceq;, ut Vergilius scripsit Bucolica.

Alia sensu & non uoce, ut populus currunt,

Alia est congrua uoce & non sensu, ut, Verulæ sũt longa urbs.

VVynandus de VVorde excudebat.
Anno, 1533, Mense Martij.

BRITISH MUSEUM 11 JY 1912

BRITISH
11 JY 1972
MUSEUM

WXC
wynkyn worde: